

2. Барицька О. Мультимедійні технології у підвищенні ефективності дошкільного навчання / О. Барицька // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2012. – № 1. – С. 48-54.
3. Білінська І. В. Народознавство як складова педагогічного процесу у дошкільному навчальному закладі. Кам'янець-Подільський, 2016. 121 с.
4. Бондар В. І. Досвід роботи з використанням інтерактивних методи навчання в поєднанні з мультимедійними технологіями на заняттях з дошкільниками / В. І. Бондар // Дошкільне виховання. – 2014. – № 4. – С5-8.
5. Програми розвитку дітей дошкільного віку «Українське дошкілля» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/8F.pdf>.
6. Каплуновська О.М. Україна – моя Батьківщина: конспекти занять із національнопатріотичного виховання дітей дошкільного віку / О.М. Каплуновська, І.І. Кітча, Ю.М. Палець. Тернопіль: Мандрівець. 2017. С.12-15.
7. Про дошкільну освіту: Закон України від 11.07.2001 р. № 2628-III. Дата оновлення: 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення: 22.05.2021).
8. Постна І. Організація використання українських народних традицій / І. Постна // Рідна школа. – 2009. – №11. – С.75-77.

УДК 373.2.016:51-022.5

Вільхова О. Г.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ВЕЛИЧИНИ ПРЕДМЕТІВ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розкрито історію виникнення і розвитку поняття «величини», специфіку формування уявлень про величини у здобувачів дошкільної освіти. Виокремлено особливості ознайомлювання з величинами за допомогою умовних мірок. Схарактеризовано особливості процесу логіко-математичного розвитку дошкільників.

Ключові слова: діти дошкільного віку, величина, умовні мірки, логіко-математичний розвиток, дидактичний матеріал

Постановка проблеми. Сьогодні в Україні відбуваються жахіття російського терору, руйнування населених пунктів, загибель мирного населення. Це все, звичайно, має свої наслідки для економічного, а також освітнього розвитку держави. Попри воєнний час залишаємося твердо переконаними, що Україна як ніколи потребує кваліфікованих фахівців у галузі дошкільної освіти. Ефективне виховання і навчання підростаючого покоління – одне з найголовніших завдань, яке повинно ставити перед собою українське суспільство після нашої перемоги.

Базовий компонент дошкільної освіти реалізується програмами та навчально-методичним забезпеченням, що затверджуються

Міністерством освіти і науки України. Однією із його складових є освітня лінія «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», яка вимагає від дошкільної освіти орієнтацію на всебічний розвиток інтелектуального та логіко-математичного потенціалу дітей. Старший дошкільний вік вважається переломним етапом у момент становлення особистості вихованця, тому що після цього періоду у житті дитини відбуваються докорінні зміни. Це пов'язано з тим, що після закінчення ЗДО, дитина починає навчатися у Новій українській школі, де сьогодні, звичайно, максимально адаптований перехід від гри до навчання, однак певні адаптаційні процеси все одно дитина повинна пережити.

У зв'язку з цим, батькам та вихователям ЗДО необхідно навчити дітей основам соціальних взаємин, загальним уявленням про явища, об'єкти, речі та їх властивості. Після закінчення закладу дошкільної освіти вихованці повинні мати якісні базові знання про елементарні уявлення щодо визначення тих чи інших критеріїв, речей і явищ, зокрема арифметичних показників, таких як число, форма і величина. Таким чином, обрана тема статті є надзвичайно актуальною, вона розкриває особливості формування у дошкільників уявлень про величину, що є найважливішою частиною підготовки дітей до навчання у НУШ.

Аналіз останніх досліджень. Багато вчених та педагогів-практиків приділяли увагу дослідженням в області форм і методів роботи з формування уявлень про величину у дітей дошкільного віку. Цій проблемі присвячувалися деякі роботи методичного характеру. Так, наприклад, Є. Тихеева, пропонувала педагогам приділяти особливу увагу ознайомленню дітей з предметами різної величини, засвоєнню різних понять (більше-менше, ширше-вужче, довше-коротше тощо). А. Леушина розробила дидактичну систему формування уявлень про величину. Л. Метліна розробила перелік завдань з формування у дітей уявлень про величину.

Сучасні педагоги також приділяють увагу цій проблемі. Наукові розвідки Г. Костюка, Н. Менчинської, О. Савченко переконують у тому, що вікові можливості дітей дошкільного віку дають змогу формувати в них цілком наукові, хоча й елементарні початкові математичні знання. При цьому підкреслюється, що відповідно до віку дитини треба добирати й способи впливу. В. Данилова вважає, що у процесі безпосереднього порівняння (шляхом накладання, прикладання) діти вчаться розрізняти і позначати відповідними словами однакові і різні за величиною (розміром) предмети і явища. У свою чергу Т. Єрофеева пропонує розвивати дані уявлення для старшої групи в основному під час режимних моментів, а саме у рухливих іграх.

Метою статті є обґрунтування специфіки формування уявлень дошкільників про величину предметів на сенсорній основі.

Виклад основного матеріалу. Величина – одне з основних математичних понять, що виникло у давнину і розвивалося в процесі тривалого формування ряду узагальнень. Загальне поняття величини є безпосереднім узагальненням більш конкретних понять: довжини, площі, об'єму, маси, швидкості тощо. Кожен конкретний рід величин пов'язаний з певним способом порівняння відповідних властивостей об'єктів [3, с. 4].

Потреба у вимірюванні всякого роду величин, так само як потреба в лічбі предметів, виникла в практичній діяльності людини на зорі людської цивілізації. З метою визначення чисельності множин, люди порівнювали різні множини, однорідні величини, визначаючи, перш за все, яка з порівнюваних величин більша, яка менша. Ці порівняння ще не були вимірами. Надалі процедура порівняння величин була вдосконалена. Одна величина приймалася за еталон, а інші величини того ж роду порівнювалися з еталоном. Коли ж люди оволоділи знаннями про числа та їх властивості, величиною еталона стало число 1 і еталон став називатися одиницею виміру [2, с. 3].

На думку А. Белошистої, під величиною розуміють такі властивості предметів, які підлягають кількісній оцінці. Кількісною оцінкою величини називають вимірюванням. Процес вимірювання передбачає порівняння даної величини з деякою мірою, прийнятою за одиницю при вимірі величин цього роду [5, с. 24].

Нам імпонує таке визначення поняття «величини». Величина – це особлива властивість реальних об'єктів або явищ, особливість якої полягає в тому, що цю властивість можна виміряти, тобто назвати кількість. Величину розглядають як узагальнення властивостей деяких об'єктів і як індивідуальну характеристику властивості конкретного об'єкта. Їх можна оцінювати кількісно на основі порівняння [5; с. 25]. Історія виникнення і розвитку поняття «величини» надзвичайно цікава. Вона пройшла певний час свого розвитку і набула певних позитивних трансформацій.

Робота з формування у дітей уявлень про величини предметів починається з другої молодшої групи і триває протягом усього дошкільного навчання. Формування у дошкільників уявлень про розміри передбачає розвиток умінь орієнтуватися в просторових ознаках предметів. Вони носять досить конкретний характер: вміння показувати, називати довжину, ширину, висоту предметів, визначати їх розмір у цілому. Таке уявлення про величину є початковим і пов'язане зі створенням чуттєвої основи для формування в подальшому наукового поняття [4, с. 10].

Дошкільники знайомляться з вимірюванням величин за допомогою умовних мірок. У процесі практичної діяльності вони усвідомлюють взаємозв'язок величини і її числового значення, а також – числового значення величини від обраної одиниці виміру. Наприклад, вихователь говорить дітям: «Виміряйте кроками довжину доріжки від будинку до дерева, а тепер від дерева до паркану. Яка довжина всієї доріжки?» (діти складають величини, користуючись їх числовими значеннями). «Яка довжина доріжки, виміряна кроками Маші?» (5 кроків Маші.) «Яка довжина цієї ж доріжки, виміряна кроками Сергійка?» (4 кроки Сергійка.) «Чому ми вимірювали довжину однієї і тієї ж доріжки, а отримали різні результати?» (Довжина доріжки виміряна різними кроками. Кроки Сергійка довші, тому їх вийшло менше). Числові значення довжини доріжки відрізняються через застосування різних одиниць вимірювання. Результат вимірювання виражається числом і дає можливість глибше усвідомити сутність поняття числа [7, с. 91].

Сприймаючи предмет, діти зазвичай орієнтуються на його обсяг всілому (що визначається словами «великий-маленький») або на співвідношення окремих величин (довжини, ширини, висоти). У цьому випадку користуються такими конкретними визначеннями величини, як «високий», «низький», «довгий», «товстий» тощо.

Вимірювання включає в себе дві логічні операції: перша – це процес поділу, який дозволяє дитині зрозуміти, що ціле можна поділити на частини, друга – це операція заміщення, яка полягає у з'єднанні окремих частин (представлених числом мірок). Сутність вимірювання полягає в кількісному дробленні об'єктів, що вимірюються і встановлення величини даного об'єкта по відношенню до прийнятої еталонної міри. Діяльність вимірювання може бути засвоєна дітьми у процесі опанування ними специфічними вміннями, які під час постійного повторювання перетворюються у навичку. [7, с. 76].

Подальше завдання вихователя полягає в тому, щоб навчити дітей способам вимірювання за допомогою мірки (показати, що кінець мірки повинен бути суміщений з кінцем вимірюваного відрізка) і шляхом зіставлення мірки з об'єктом знаходити рівні їй або нерівні. [1, с. 14]. Основними формами, за допомогою яких відбувається формування уявлень дошкільників про величини предметів, є дидактичні ігри та вправи. Це найефективніше математичне предметно-розвиваюче середовище для формування уявлень про величину у вихованців ЗДО.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, кожна людина під час свого індивідуального досвіду при вирішенні різноманітних життєвих завдань, так чи інакше, змінює

величину предметів. Дитина практикується в цьому постійно у найрізноманітніших видах діяльності: у процесі ліплення, при створенні різних споруд зі снігу та піску, в конструюванні, під час виготовлення іграшок тощо. Процес логіко-математичного розвитку буде цікавим і доступним для дітей, якщо вихователь зуміє організувати освітній процес, підбравши найефективніші форми і методи взаємодії з дошкільниками.

Перспективами подальших досліджень, на наш погляд, можуть бути наукові розвідки у сфері порівняльного аналізу специфіки формування уявлень дошкільників про величини предметів у країнах Європи.

Список використаних джерел

1. Баглаєва Н. Логіко-математичні ігри. *Палітра педагога*. 2021. №1. С. 14-17.
2. Баглаєва Н. Сучасні підходи до логіко-математичного розвитку дошкільнят. *Дошкільнє виховання*. 2019. № 7. С. 3-4.
3. Білан О.І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільня». Тернопіль : Мандрівець, 2015. 264 с.
4. Веремейчук В. Сучасні підходи до логіко-математичного розвитку дошкільників. *Дитячий садок*. 2018 №35. С. 10-12.
5. Гришко О. Особливості математичних уявлень дітей із проблемами інтелектуального розвитку. *Реабілітаційна педагогіка: актуальні питання теорії та практики*. Полтава, 2009. С. 24–27.
6. Конфорович А.Г. Формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку. К. : Вища школа, 2006. 260 с.
7. Щербакова К.Й. Математика для малят. К. : Освіта, 1996. 214 с.

УДК 373.2.091.2:331.548]: 37.091.33-027.22:796

Войко О.І.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Науковий керівник – д.п.н., проф. **Гнізділова О. А.**

ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ПРОФЕСІЇ У ДІТЕЙ

ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР

У статті на теоретико-практичному рівні висвітлено виховні можливості дидактичної гри в процесі формування уявлень дітей дошкільного віку про професії. Розкрито особливості використання дидактичних ігор профорієнтаційного спрямування в освітньому процесі ЗДО. У статті представлено класифікації дидактичних ігор та наведено приклади ігор, які практично застосовуються для ознайомлення дітей з професіями.

Ключові слова: формування уявлень про професії, дидактичні ігри, діти дошкільного віку.